

מועדים התשמ"ט

FESTIVAL STAMPS

5749 (1988)

381

9/1988

אלול התשמ"ט

ISRAEL POSTAL AUTHORITY

רשות הדואר

PHILATELIC SERVICE

השירות הבולאי

סידרת בולי מועדים לשמחה התשמ"ט מציגה שלושה דגמים של בתי כנסת, המוצגים בבית התפוצות ע"ש נחום גולדמן. בתי הכנסת שנבחרו, מייצגים סגנונות בניה שונים ומהווים המשך לסידרת הבולים מועדים לשמחה התשמ"ח.

בתי כנסת מעץ היוו המצאה מיוחדת של יהודי פולין. בדרך כלל השתמשו בעץ און או אלון שהיה נפוץ באזורים הכפריים של פולין. עבודת הבניה היתה קלה וזולה. האדריכלים הבונים שהיו ברוב המקרים יהודים, הושפעו מסגנון הבניה בסביבתם, בעיקר מסגנון הכנסיות. את פנים בית הכנסת קישטו היהודים בציורים וגילופים מפורטים, הבעה יחידה במינה של אומנות עממית יהודית. לרוע המזל סבלו בנינים אלה משרפות ורקבון ועוד רבים אחרים נהרסו במלחמות ובפרעות נגד יהודים.

ערב מלחמת העולם השניה התקיימו כמאה בתי כנסת מעץ אולם כולם נהרסו ע"י הגרמנים — בית הכנסת בזבלודוב מהווה דוגמא בולטת של בתי כנסת אלו.

הוא נבנה מעץ במחצית המאה ה־17 ובמשך השנים עוצב מחדש מספר פעמים. יחודו בכך, שגג חדר התפילה לנשים וגג חדר הכניסה, נפרדים מגג המבנה המרכזי.

בית כנסת "טורו" שבניופורט, רוד איילנד, ארה"ב, נחנך ב־1763 והוא העתיק מבין בתי הכנסת הפעילים בצפון אמריקה. הוא עוצב ע"י פטר הליסון, גדול האדריכלים האמריקאים בזמנו, על פי סגנון הבניה מהתקופה הקולוניאלית.

אולם התפילה מלבני, עזרת הנשים נתמכת ע"י שנים עשר עמודים יוניים המסמלים את שנים עשר השבטים ועליהם שנים עשר עמודים קורינטיים התומכים את הגג.

השם "טורו" ניתן לבית הכנסת על שם חזנו הראשון ובניו, שהיו נדבנים ידועים.

הקהילה היהודית בסין נוסדה כבר במאה ה־12 אולם התגלתה רק במאה ה־17. מקורם של יהודי סין אינו ידוע ומשערים שהגיעו מפרס, תימן, הודו או בוכרה. כתוצאה מנשואי תערובת קיים קושי להבדיל בינם לבין הסינים. במקורה מנתה הקהילה מספר אלפים אולם כבר במאה ה־17 ירד מספרם לכאלף. במאה השנים האחרונות אין קהילה יהודית בסין אולם מספר משפחות עדיין מזהות את מוצאן היהודי.

בית הכנסת בקאיי־פנג'פו, בירתה העתיקה של סין, נבנה לראשונה ב־1163. במשך השנים נהרס מספר פעמים ע"י שריפות או הצפות הנהר שבקרבתו. בפעם האחרונה נחנך בית הכנסת בשנת 1663. הוזנח במאה ה־19 ונהרס סופית בשנת 1860.

הדגם בבית התפוצות נבנה על סמך ציורים של כמרים איטלקיים שביקרו שם במאה ה־18 וציירו את בית הכנסת.

מבחוץ נראה בית הכנסת כמו פגודה סינית ובפנים, למרות הריהוט הסיני, שמר על אווירה יהודית. הכניסה היתה מ־"סימטת גיד הנשה" (הכינוי המקומי ליהדות).

בית הכנסת פנה מערבה לכוון ירושלים. על הכניסה היה כתוב בסינית: "מקדש הטוהר והאמת".

המגרש היה מרווח והגישה לבנין היתה דרך שלושה חדרים. בצד אחד של אולם התפילה נבנה, בהשפעת הדת הקונפוצית, "אולם האבות".

ג'פרי ויגודר

בחזמת המיוחדת מופיע סמל בית התפוצות בתל־אביב, בו נמצאים דגמי בתי הכנסת אשר בסידרת הבולים.

This special cancellation displays the emblem of the Diaspora Museum in Tel Aviv, where models of the Synagogues depicted on the stamps, are exhibited.

המעצב: דרור בנדב

THE DESIGNER: D. BEN-DOV

The first synagogue in Kai-Feng was built in 1163. Several synagogues stood on the same site but were often destroyed as the result of fire and the flooding of the nearby Yellow River but were always rebuilt. The last synagogue was dedicated in 1663. It had a pagoda-like exterior with a three-tiered roof and Chinese furnishings but retained a strong Jewish atmosphere. Entrance was from the Lane of the Pluck-Sinew Religion (which was what the local population called Judaism after its method of preparing meat). The orientation was towards Jerusalem in the west, and over the entrance the words 'Temple of Purity and Truth' were written in Chinese. The area was spacious and access to the synagogue was through three courtyards. On one side of the synagogue was a 'hall of ancestors' obviously derived from Confucianism.

Community life ended in the 19th century and the synagogue fell into disrepair. In 1860 it was demolished. No pictures of the building are known, but Italian missionary priests had made drawings of it in the 18th century and these form the basis of the Diaspora Museum reconstruction.

Geoffrey Wigoder

In marked contrast is the Touro Synagogue at Newport, Rhode Island in the United States, the oldest synagogue still in use in North America. Dedicated in 1763, it was designed by the outstanding American architect of the time, Peter Harrison, a non-Jew, and is a gem of Colonial architecture. It is a rectangular hall, with grey and white as the predominating colours. The women's gallery is supported by 12 Ionic columns, symbolizing the 12 tribes, and above them rise 12 Corinthian columns supporting the ceiling. In the floor of the reader's platform, in the centre of the hall, is a trapdoor which gave rise to a legend that runaway slaves used the synagogue as an escape route. It is called after its first cantor, Isaac Touro and his sons who generously endowed the building, now designated by the U.S. Government as a National Historic Site. The third synagogue is the most exotic. It existed for centuries in Kai-Feng Fu, the ancient capital of China. The Jewish community there was founded in the 12th century, but only became known to the outside world in the 17th century.

Its origin is uncertain; some think the Jews may have originated from Persia, but Yemen, Bokhara and India have also been suggested. As a result of intermarriage with the local population, it became indistinguishable from its Chinese neighbours. At one time its numbered several thousand but by the 17th century had dwindled to a thousand. Today there is no Jewish community but a number of clans still retain the tradition of their Jewish origin.

The Synagogue

Three of the synagogue models from Tel Aviv's Nahum Goldmann Museum of the Jewish Diaspora were featured in the Festival Series 5748 (1987). For this year's Festival Series, a further three have been selected, each illustrating a distinctive style of architecture. The wooden synagogue was an original contribution of Polish Jewry. Timber, usually pinewood but also oak, was plentiful in the Polish countryside and wood was easy to work with. It also easily served rural communities who could not afford the heavy expenditure required for masonry structures. The builders were often Jewish and they were influenced by the styles prevailing in their surroundings such as timber churches. Inside, elaborate carvings and paintings often adorned the ark, the walls and the ceiling. Unfortunately the buildings were vulnerable to fire and woodrot while many others were destroyed in wars and anti-Jewish attacks. About 100 survived until World War II but all of these were razed by the Germans. The synagogue at Zabłudow, shown on the stamp, was an outstanding example. It was first built in the mid-17th century and was remodelled at various times. The two prayer rooms for women and the vestibule were each covered by a separate roof from the main building.